

Tilburg University

Staatskwaakspraak

Renkema, J.

Published in:
Management & Bestuur

Publication date:
2001

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Renkema, J. (2001). Staatskwaakspraak. *Management & Bestuur*, okt. 2001, 17-17.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Staatskwaakspraak

Jan Renkema

Op een woensdag eind augustus deelde onze minister-president mee dat hij niet voor een derde periode beschikbaar is. Ik weet nu waarom hij op dat moment tot zijn besluit kwam. Twee dagen daarvoor verscheen een rapport over overheidscommunicatie: *In dienst van de democratie*. Dat rapport is zo teleurstellend dat ik me heel goed kan voorstellen dat de heer Kok maar één conclusie kon trekken: zo snel mogelijk uit dienst van de democratie.

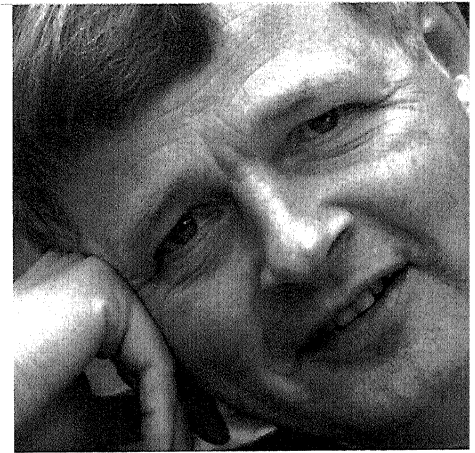
Stel je voor! Je benoemt een bijzonder deskundige commissie onder leiding van een alom gerespecteerd partijgenoot, de burgemeester van Groningen (er gaat niets boven Wal-lage) waarin zitting hebben: gezaghebbende hoofdredacteurs, topmensen uit de ICT-wereld, hoogleraren communicatiewetenschap en bestuurskunde. Deze vijftienkoppige commissie krijgt als taak om advies uit te brengen over de overheidscommunicatie, de doelen, de functies en de inzet van nieuwe middelen, en over de daarvoor benodigde financiën.

En wat doet deze commissie? Deze commissie komt met 17 aanbevelingen die een veelvoud van 17 vragen oproepen. (Als u ingelogd bent, lees dan even wat men bestaat op te schrijven op www.toekomstcomm.nl) Hier slechts drie vragen.

1. De commissie geeft bij aanbeveling 1 de overheid het advies om alle beschikbare informatie op internet te zetten. Terzijde, aanbeveling 13 luidt: "Alle 'papierene' informatie is ook digitaal beschikbaar." Hier staat precies hetzelfde, dus er zijn 16 aanbevelingen. Maar nergens staat hoe de commissie zich die digitale presentatie had voorgesteld. En dit is nu juist het probleem. Als je schrif-

telijke informatie op internet zet, kun je niet volstaan met het elektronisch dumpen van rapporten en brochures. Het lezen via een beeldscherm is veel lastiger dan het lezen van papier. Dus heb je extra structurering nodig om te zorgen dat de internetgebruiker het overzicht behoudt en interactief kan blijven. Waarom gaat de commissie niet in op het probleem waarvoor beginnende letterenstudenten al worden gewaarschuwd tijdens colleges digitale communicatie: het zogenoemde ARIA-patroon bij nieuwe media? Zie hiervoor het boek *Digitale Communicatie* van Hans van Driel. Bij elk nieuw medium zijn vier fasen te onderscheiden: de A van amazement, de R van resistance, de I van imitatie en de A van authenticity. We zitten nu nog in de imitatiefase, waarin men het beeldscherm nog te vaak gebruikt alsof het een deel van een boekpagina is. Net zoals de eerste foto's een imitatie waren van de portretkunst, of het eerste tv-cabaret een imitatie was van een avondje schouwburg. Juist nu is het nodig om na te gaan wat de eigenaardigheden zijn van het nieuwe medium, en hoe de overheid daarvan kan profiteren. Anders blijft zo'n internetadvies wel heel goedkoop.

2. De invoering van de aanbevelingen, zo zegt de commissie, kan niet zonder een investering van 0,5 miljard gulden per jaar. Naarstig heb ik in het rapport gezocht naar een onderbouwing van dit bedrag. Maar nergens, nergens wordt een argument genoemd. Dit is niet alleen een slag in de lucht, het is een gotspe! Het bouwen van sites kost altijd meer tijd geld dan was begroot. Tel alleen al bij de Belastingdienst de medewerkers die bezig zijn met het

digitaliseren van informatie. Als ik volksvertegenwoordiger was, zou ik eerst eens vragen hoeveel het maken van dit rapport heeft gekost.

3. Nergens in het rapport wordt ingegaan op onderzoeken naar de informatiebehoefte van de burger. De commissievoorzitter geeft in de pers wel een zeer bedenkelijke voetbalmetafoor: "Als minister ben je nu bezig de bal te mikken tussen twee doelpalen. De ene paal is het geld, de andere is de wet- en regelgeving. In de toekomst moet de minister ook denken aan de bovenlat, dat is de communicatie". Hoe komt de commissie erbij dat de overheid moet scoren bij de burger, of dat de overheid en de burgers samen een spel spelen? De overheid is er toch voor ons! Dat had de commissie-Biesheuvel dertig jaar geleden beter begrepen. Overheidscommunicatie is geen spelletje met doelpunten, overheidscommunicatie is vooral luisteren. Een commissie die zulke platitudes produceert, levert geen enkele dienst aan de democratie. ■

Prof. dr. J. Renkema doceert tekstwetenschap aan de Katholieke Universiteit Brabant en is bijzonder hoogleraar taalverzorging. Hij is tevens auteur van onder andere de Schrijfwijzer.